

Ökad efterfrågan på ekologiskt och konventionellt bovete

– Bovetekörden blir tyvärr inget vidare i år, säger Jan-Erik Bäck, som odlar ekologiskt i Miekka, Korsholm.

Den inhemska efterfrågan på bovete har ökat. Grödan är en viktig råvara i den glutenfria livsmedelsproduktionen. Dessvärre har kallt och torrt sommarväder och frostnätter på sistone försämrat skördeutsikterna för Korsholmsjordbrukaren Jan-Erik Bäck och andra boveteodlare i Österbotten.

Bovete definieras som en glutenfri ört som är besläktad med rabarber. Från grödan, som används främst för framställning av mjöl, gryn och kross, erhålls både skalade och oskalade frön. De största producentländerna globalt sett är Kina och Ryssland.

– Bovete är framför allt en mycket viktig råvara i den glutenfria livsmedelsproduktionen, säger ekoväxtodlingsrådgivaren Ulrika Wikman från ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap.

Ulrika Wikman gav en allmän presentation av bovete som odlingsalternativ på kursen "Bovete-odling och efterfrågan" i Skatila, Korsholm den sjätte augusti.

Bovete är en gröda som inte har slagit igenom på bred front i den österbottniska odlingsvärlden – även om den totala nationella produktionen har ökat betydligt under de första åtta åren av 2010-talet (från 1.300 hektar till 2.100 hektar).

Ifjol uppgick de uppodlade finländska boveteytorna till totalt 2.100 hektar, varav 800 hektar var lokaliserade i Nyland. Motsvarande areal i Österbotten uppskattas till endast cirka 20-25 hektar om ens det.

I Österbotten har de nya boveteodlarna varit lätttråkade på sistone. Samtidigt är det en gröda som har odlats på enstaka håll i landskapet redan på 1980-talet.

– Bovete trivs på lätta jordar. Traditionellt sett har bovete odlats i högre grad i östra Finland. De tyngre lerjordarna i västra Finland har inte lämpat sig riktigt lika väl för boveteodling, säger Ulrika Wikman.

Bovete är en glutenfri ört som är frost- och fukt känslig men inte särskilt känslig för jordens surhetsgrad.

Efterfrågan på inhemskt bovete har ökat
Samtidigt har efterfrågan på såväl ekologiskt som konventionellt odlad bovete ökat i Finland.

Den största inhemska uppköparen är Keskisen Mylly från Vilppula. Företaget aviserar att de önskar etablera kontakt med boveteodlarna i god tid, redan i januari, inför en ny säsong.

– Keskisen Mylly förmedlar också boveteutsäde. Det handlar om en finländsk sort och två baltiska sorter. Målet är att kunna erbjuda även ryska sorter framöver, säger Ulrika Wikman.

Det finns 35-40 sorter av bovete, som är en korspollinerande gröda. Det är en växt som kan odlas i fördelaktigt mikroklimat och gärna i närheten av vattendrag.

– Hundra procent glutenfritt är den viktigaste faktorn. Fuktighetsprocenten ska ligga på 13,5-15 procent.

– Det är samtidigt fråga om en utpräglad frost- och fukt känslig gröda. Plus sju grader är redan lite för kallt för tillväxten. Däremot är bovete inte lika känsligt för jordens surhet, säger Wikman.

Bra för potatisodling

Bovetet har ett välutvecklat rotsystem som tillgodogör sig fosfor och kalium effektivt. Grödan trivs även på lite näringsfattigare marker.

I fråga om växtföljden är gräsvall, potatis och rotfrukter lämpliga förfrukter. På listan på växter som bör undvikas finns rybs och de vanligaste spannmålssorterna.

– Potatisodlingar drar klar nytta av boveteodlingar. Bland annat leder kombinationen till att förekomsten av potatissjukdomar tenderar att minska. Bovete är också utmärkt skyddssäd åt vall, säger Ulrika Wikman.

Ogräs som till exempel svinmålla och åkerättika och även rybs är praktiska utmaningar i boveteodling. Däremot brukar växtsjukdomar och skadedjur inte vara något större problem.

Insektspollinerings och till viss del också vindpollinerings betydelse är ytterligare några viktiga faktorer att beakta.

Ur hälsosynpunkt kan bland annat nämnas att bovete har en proteinhalt på 13-18 procent och innehåller olika aminosyror som är viktiga för människokroppen.

– Överlag är det en växt som ska ha positiva effekter på sjukdomar som diabetes, högt blodtryck och höga kolesterolvärden, säger Wikman.

Kyla och torka försämrar skördeutsikterna

Bovetekursen i Skatila som arrangerades av Kursgården och ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap lockade totalt närmare tjugo

deltagare från olika hörn av svenska Österbotten. Den mest långväga deltagaren kom från Borgå.

Kvällen avrundades med ett fältbesök vid den ekologiska boveteodlaren Jan-Erik Bäcks boveteproduktion i grannbyn Miekka.

Dessvärre har en tre veckor lång torrperiod från mitten av juli i kombinationen med kallt väder medfört att det första besöket fältet inte var någon höjdare. Bovetet var lågt vuxet, gulnat och fröfritt. Den underliggande jorden var dessutom torr som fnöske.

– Skördemässigt kommer det här inte att ge någonting alls. En natt i slutet av juli slog frosten till och det har gjort stor skada i fältet. Hemma hade jag två plusgrader på termometern, säger Bäck.

På ett annat ställe i närheten har Jan-Erik Bäck, som har varit ekologisk odlare sedan 2002, ett par andra vitblommande boveteängar som ger ett mycket fräschare intryck.

– Det här bovetet borde dock vara klart mera högväxt. Hur det slutligen går skördemässigt i höst beror på vädrets utveckling, säger Bäck.

Jan-Erik Bäck är profilerad som ekologisk boveteodlare för tredje året och den egna uppodlade ytan uppgår till cirka fyra hektar.

– I år har jag sått bovetet ovanligt sent, först i mitten av juni. Föreningen berodde på att jag hade

Spannmålslagren har minskat

Enligt Naturresursinstitutets färsk statistikuppgifter innehöll industrins och handelns lager i slutet av juni totalt drygt 400 miljoner kilo inhemskt och utländskt spannmål. Mängden är nio procent mindre än för ett år sedan och den minsta sedan 2012. I lagren fanns mest korn, 141 miljoner kilo. Mängden havre i lagren uppgick till 115 miljoner kilo, mängden vete till 99 miljoner kilo och mängden råg till 54 miljoner kilo.

Under skördeåret 2018/2019 (1.7.2018–30.6.2019) köpte den inhemska industrin och spannmålsmäklarna totalt 1,6 miljarder kilo spannmål direkt från gårdarna. Mängden var drygt 0,2 miljarder kilo mindre än det föregående skördeåret. Detta torde ha påverkats av den lilla spannmålsskörden 2018, 2,7 miljarder kilo. Mest påverkade den dåliga sommaren vete- och rågskördarna.

Korn köptes i lika stor mängd som under det föregående skördeåret, 655 miljoner kilo. För havre uppgick handelsvolymen till 543 miljoner kilo, det vill säga åtta procent mindre än det föregående skördeåret. Mängden råg som köptes från gårdarna uppgick till 63 miljoner kilo, vilket är nästan en tredjedel mindre än under det föregående skördeåret.

För vete uppgick handelsvolymen från gårdarna till totalt 371 miljoner kilo, vilket var mindre än under det föregående skördeåret. Av denna mängd klassificerades 169 miljoner kilo som brödvete vid köptidpunkten, vilket är en minskning med 13 procent jämfört med det föregående skördeåret. Mängden fodervete uppgick till 202 miljoner kilo, dvs. 39 procent mindre än det föregående skördeåret.

Spannmålspriserna högre än det föregående skördeåret

– Uppgifter om producentpriserna på spannmål samlas in månatligen. Priserna för samtliga sädeslag steg

hösten 2018. Samtidigt krympte prisskillnaden mellan brödvete och fodervete, säger överaktuarie Sirpa Karppinen på Naturresursinstitutet.

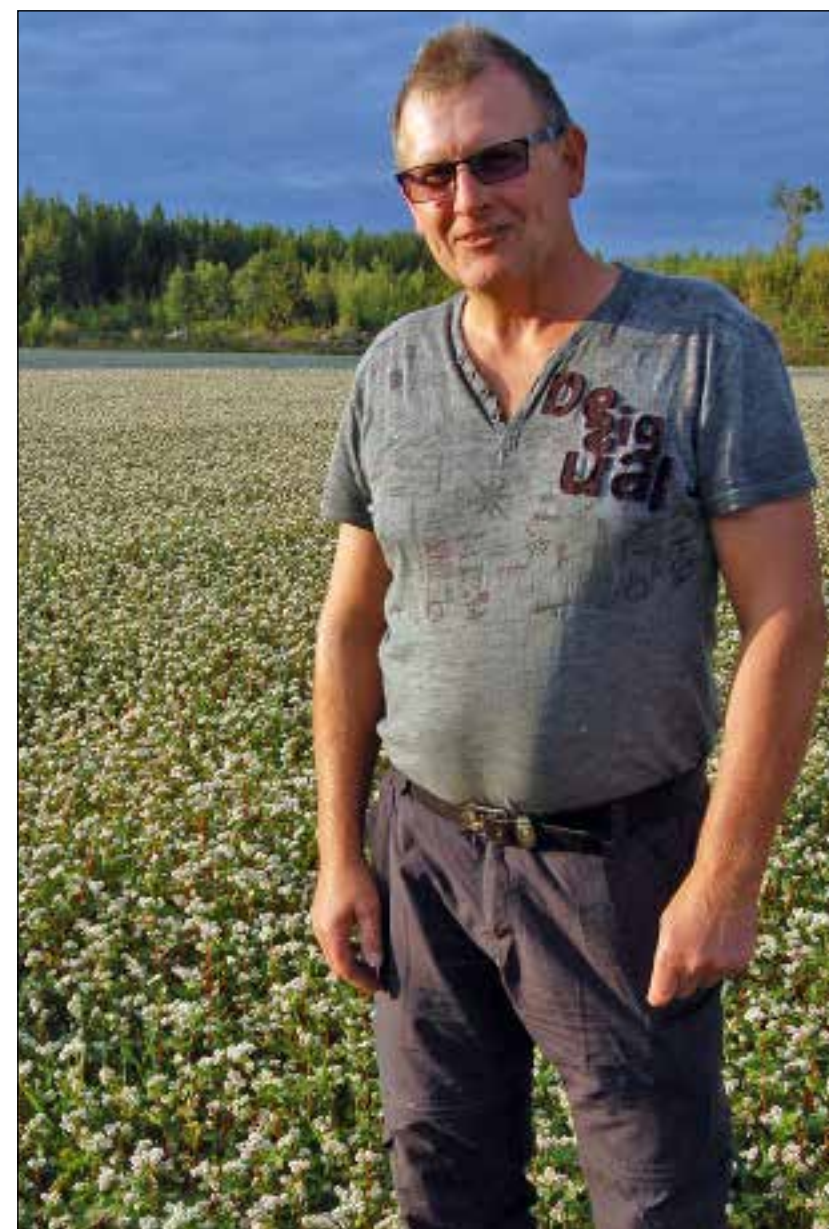
Våren 2019 började producentpriserna igen sjunka något. I juni var det genomsnittliga baspriset på brödvete 194 euro per ton och det genomsnittliga priset på foderkorn 170 euro per ton. Priset på brödvete är 14 procent högre och priset på foderkorn 15 procent högre än året innan.

Under skördeåret 2018/2019 förbrukade den inhemska industrin totalt drygt 1,3 miljarder kilo inhemskt och importerad spannmål. Mängden är 59 miljoner ton mindre än det föregående skördeåret.

Förbrukningen beräknas enligt det första användningsändamålet för spannmål. Förbrukningen inom foderindustrin var lite mindre än det föregående skördeåret, totalt 563 miljoner kilo. Livsmedelsindustrin förbrukade totalt 428 miljoner kilo spannmål och den övriga industrin 339 miljoner kilo. Övrig industriell användning omfattar bland annat mältnings samt tillverkning av etanol, stärkelse, limpulver och enzymer.

Foderindustrin förbrukade mest korn, 38 procent. Resten var vete och havre, i lika stora mängder. Foderanvändningen av vete har minskat med 29 miljoner kilo jämfört med det föregående skördeåret och foderanvändningen av havre med 42 miljoner kilo. Hälften av spannmålet som användes inom av livsmedelsindustrin var vete, en fjärdedel havre, en liten del, två procent, korn och resten råg.

Uppgifterna om spannmålsinköp inhämtas kvartalsvis från alla finländska företag som köper säd eller rybs och raps direkt från gårdarna. Uppgifterna om användningen av inhemska och utländska spannmål inhämtas kvartalsvis från livsmedelsindustrin, foderindustrin och den övriga industrin som använder spannmål. Lageruppgifterna inhämtas kvartalsvis från alla företag som har spannmålslager vid utgången av juni eller december.

Den ekologiska jordbrukaren Jan-Erik Bäck producerar bovete i Miekka, Korsholm, för tredje året. Hans boveteodling är i varierande skick på grund av det torra och tidvis kalla vädret. Det här bovetet är visserligen vitblommande men samtidigt för lågväxt, säger Bäck.

betydande problem med ogräs. Jag var tvungen att ägna mig åt mekanisk bekämpning i början av sommaren, berättar Bäck.

Varför har du valt just bovete som odlingsgröda?

– Det var min egen idé att satsa på bovete helt och hållet. Jag ville hitta en ny nisch genom att börja odla en glutenfri växt och lägga de traditionella spannmålssorterna åt sidan.

De två första säsongerna har varit helt hyfsade resultatmässigt för Jan-Erik Bäcks vidkommande. Han har

vid tröskning erhållit knappt tusen kilo bovete per hektar.

– Jag har brukat skörda bovetet i början av oktober efter att frosten har kommit.

Att odlingsåret 2019 av allt att döma inte blir lika lyckad som föregångarna verkar inte skrämja bort honom från det här gebitet.

– Jag har nog tänkt så bovete nästa år också.

TEXT & FOTO
Joakim Snickars
joakim.snickars@gmail.com

EkoNu!

Texten är producerad i samarbete med EkoNu 3.0-projektet, som inspirerar och stöder den ekologiska produktionen och livsmedelskedjan i Svenskfinland. Bakom projektet står SLC, ÖSP, SLC Nyland och Yrkesakademien i Österbotten. Projektet finansieras med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden (EJFLU) via NTM-centralerna i Nyland och Österbotten. Projektets hemsida: www.ekonnu.fi.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Vi köper in HAVRE i Kaskö hamn

Betalning genast.

Mottagning av spannmål må-fre kl. 7-16, möjligt även på kvällar och veckoslut enligt överenskommelse.

Ta kontakt:
TARJA YLIKOSKI -050 345 9910
JAAKKO NUMMELA -040 515 3682
info@cewalgrains.fi
www.cewalgrains.fi